

Uredništvo: Ljubljana, Knašjeva ulica 5. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
 Vsega ponedeljek jutraj. — Na roba se posebej in velja po post prejema Din 4., po raznašalcih dostavljena Din 5. mesečno.
 Maribor: Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440.
 Celje: Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
 Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

JUTRO

Ponedeljska izdaja

„Življenje in svet“

Po razpustu Heimwehra:

NERVOZNOST V AVSTRIJI

Kljub obsežnim varnostnim ukrepom vlade se boje, da bo prišlo do oboroženega odpora heimwehrovcev — Voditelji Heimwehra pod policijskim nadzorstvom

Dunaj, 11. oktobra. p. Avstrijska vlada je po dolgotrajnih posvetovanjih včeraj sprejela zakon, s katerim se razpušča Heimwehr in ostale slične napol vojaške organizacije. Ta ukrep vlade je izrazil veliko senzacijo ne samo v avstrijskih, marveč tudi v mednarodni javnosti. Dr. Schuschnigg je na ta način odredil likvidacijo pokreta, ki je bil v preteklih dobi njegova glavna zaslomba. Heimwehr je pri znanih ljubljanskih dogodkih, ko so se uprli socialisti, resila režim in preprečila likvidacijo avstrijskega klerikalizma. Sedaj, ko se čuti avstrijski klerikalci ob podpori Mussolinija dovolj močne, pa so se otrsli svojih najvernejših zaveznikov, boječ se, da ne bi nekega dne terjali oblast zase.

Protestne demonstracije heimwehrovcev

Ukrep vlade je izrazil v avstrijski javnosti bojazan, da bo prišlo do odpora Heimwehra, ki šteje okrog 60.000 članov in ki je dočela vojaško organiziran in oborožen. „Vlada je zaradi tega že pred objavo svojega sklepa izdala obsežne varnostne ukrepe ter alarmirala vso vojsko, policijo in žandarmerijo. Kljub temu, da je knez Starhenberg lojalno priznal ukrep oblasti in pozval svoje pristaje, naj se mu pokorijo, pa je prišlo v mnogih krajih do odpora. Na Dunaju se je zbralo stotine par tisoč heimwehrovcev, ki so priredili pred parlamentom bučne demonstracije. Takoj pa je nastopila policija, ojačena z vojsko ter je demonstrante razgnala, kolovodje pa aretirala. Vsi heimwehrovski voditelji so postavljeni pod policijsko nadzorstvo. Tudi v Grazu in drugih podeželskih mestih je prišlo do sličnih demonstracij.

Ali bo Heimwehr prosto-voljno oddal orožje?

Največjo skrb zadaja sedaj policijskim oblastem dejstvo, da razpolagajo heimwehrovci z velikimi množicami orožja, ki so jim ga svoječasno državne oblasti tako radodarno delile. Heimwehrovci so že takrat, ko je meseca maja dr. Schuschnigg izvajal ukrep iz vlade kneza Starhenberga, zagrozili, da ne bodo dopustili razpusta te organizacije, ter da se bodo z orožjem uprli. Državne oblasti bodo morale zaradi tega postopati skrajno previdno, da ne pride do nezaželenih dogodkov.

Borba se bo nadaljevala podtalno

Pozornost je vzbudilo tudi dejstvo, da knez Starhenberg v svoji sinočnji proklamaciji članom Heimwehra ni niti zbe sedico omenil prestopa heimwehrovcev v frontno milico Schuschniggove patriotske fronte, kakor bi to želela vlada. Pač pa naglašava v heimwehrovskih krogih, da bodo heimwehrovske organizacije ostale neokrnjene ter da bodo mimo oblasti razvijale ilegalni potem akcijo za doseg svojih ciljev. Na ta način se bo število ilegalnih organizacij, ki je že sedaj ogromno, še bolj povečalo, ker se bodo tajnim organizacijam hitlerjevcev, socialistov in komunistov, pridružile sedaj še številne organizacije razpuščene Heimwehra. Zelo je verjetno, da se bo do v podtalni borbi proti avstrijskemu režimu sedaj združili heimwehrovci in hitlerjevci, kar utegne ustvariti zelo nevaren položaj in še večjo notranjo politično napetost.

Odmev v javnosti

Velik del javnosti pa odobrava namero vlade, da na ta način ukine razne oborožene formacije s strankarsko političnim obelodanjem, ki so dosedaj čisto na zelo neprijeten način uveljavljale svoj vpliv. Dvomijo pa, da je način, kako se je to zgodilo neprimeren ter da ne bo dovedel do zaželenega cilja.

Dunajski listi, ki so navezani na oficijelne komentare, seveda soglasno pozdravljajo ukrep vlade in apelirajo na heimwehrovce, naj iz zunanje političnih interesov ne delajo težav vladi. V ostalem pa pišejo, da je imel Heimwehr velike zasluge v preteklosti, da pa je sedaj moč državne oblasti že tako utrdjena, da posebne oborožene organizacije niso več potrebne. „Reichspost“ piše, da je mednarodni položaj skrajno napet in da zaradi tega avstrijska vlada ni mogla nadalje mirno gledati na razkroj v Heimwehru, ki bi mogel povzročiti zelo nevarne dogodke in pahnuti Avstrijo v nove zmede. Zato je bil ukrep vlade popolnoma v skladu z interesi države.

Berlin, 11. oktobra. p. Nemški listi pozdravljajo razpust Heimwehra in na-

glašajo, da je bil baš Heimwehr tisti, ki je povzročil največji razdor med Avstrijo in Nemčijo. Heimwehrovski pokret v Nemčiji nikdar ni užival simpatij, ker ni bil izraz razpoloženja avstrijskega prebivalstva, marveč umetno ustvarjena organizacija, ki je dobivala navodila in tudi denarna sredstva iz tujine. Po-

mnenju »Angriffa« predstavlja razpust Heimwehra znaten korak na poti k notranjem pomirjenju v Avstriji ter bo ta ukrep avstrijske vlade po pričakovanju nemške javnosti dovedel tudi do pomirjenja med vlado in najmočnejšo opozicijsko skupino, to je avstrijskimi hitlerjevci.

Beograjski razgovori

Včeraj sta imela dolgo konferenco dr. Stojadinović in Antonescu, danes pa se bo razgovorov udeležil tudi predsednik bolgarske vlade Kjušeivanov

Beograd, 11. oktobra. p. Rumunski zunanji minister Antonescu, ki je prišel včeraj v Beograd, se je danes podal na Oplenac, kjer se je poklonil na grobu kralja Aleksandra. Na povratku se je ustavil na Avali in je položil vence tudi na grob Neznanež junaka. Na Avali ga je pričakoval predsednik vlade dr. Stojadinović, ki je njemu na čast priredil intimno kosilo. Popoldne sta se dr. Stojadinović in Antonescu sestala v kabinetu zunanjega ministrstva, kjer sta razpravljala o vseh aktualnih mednarodnih problemih, zlasti o onih, ki se tičejo obeh držav. Zvečer je predsednik vlade priredil na čast rumunskemu državniku gala-večerjo v Gardijskem domu. Pri tej priliki sta izmenjala prišrčne zdravice. Po večerji je bil velik sprejem.

Zeneva, 11. oktobra. AA. Snoči je velik

del delegatov zapustil Zenevo. Po zaključku zasedanja skupščine DN je odpotoval tudi bolgarski ministrični predsednik in zunanji minister Georgije Kjušeivanov. Bolgarski ministrični predsednik se je odpeljal iz Zeneve v vagonu stalnega delegata Jugoslavije pri DN dr. Ivana Subotića. V tem vagonu se je peljal do Lausanne, kjer je prestopil v simptomski ekspres in se odpeljal dalje proti Jugoslaviji. Bolgarskega ministrskega predsednika je na poti iz Zeneve spremljal minister za socialno politiko in narodno zdravje Dragiša Cvetković. Z njim se je odpeljal tudi stalni delegat Bolgarije pri DN dr. Momčilov ter še njegovega kabineta. Ministrični predsednik Kjušeivanov pripje jutri zjutraj v Beograd, kjer bo imel sestanek z dr. Stojadinovićem.

Korošci so desetič zborovali v Celju

Žalostno stanje za mejo, neizpolnjene obljube, nasilja

Celje, 11. oktobra.

V soboto na predvečer svojega običnega zbora je priredil Klub koroških Slovencev v Ljubljani koroški večer v gornjih prostorih Narodnega doma. Kakor vsako leto, so bili tudi letos vsi prostori polni. Poleg Korošcev so bili navzoči tudi zastopniki mestne občine, sreskega načelstva in predstojništva mestne policije. Predsednik Kluba koroških Slovencev državni tožilec g. dr. Julij Fellacher iz Ljubljane je po pozdravnih besedah poročal o razmerah na Koroškem. Primerjal je gospodarske in druge ugodnosti nemške manjšine v Jugoslaviji s težkim položajem Slovencev na Koroškem. Koroškim Slovencev se godi tako slabo, ker smo mi preveč popustljivi in premalo dosledni. Spoštujemo Nemce in njih kulturo, isto zahtevamo od Nemcev tudi glede nas samih. To je predpogoj za napredek v tem predelu Srednje Evrope.

Zupnik g. dr. Janko Arnež je govoril o značaju koroških Slovencev ter o razliki domačega in duševnega življenja značajnih koroških Slovencev in odpadnikov. Orisal je mirni značaj zavednega koroškega Slovenca in vpliv tega značaja na milino koroške narodne pesmi, ki je pravi odraz duše zavednega koroškega Slovenca. Oktet Ljubljanskega Zvona je lepo zapel več koroških narodnih in umetniških pesmi. Po prigodni deklamaciji klubovemu častnemu članu in dobrotniku, uglednemu znanstveniku vladnemu svetniku g. Emilijanu Lileku ob njegovi ščitenici je bilo med navdušenimi ovacijami izročeno slavljenemu spominsko darilo v obliki miniaturne Knežje kamna na marmornatem podstavku. Ki ga je izdelala ljubljanska tiskarna Toman. Dramski prizor »Kres« je slikal življenje naše mladine na Koroškem, ki raste brez svoje soje. Sledil je 10. oktobra primeren resen družabni večer, ki ga je pozivilo ubrano petje okteta Ljubljanskega Zvona pod vodstvom g. Doreta Matula.

V nabito polni opatijski cerkvi je bral župnik in klubov prvi podpredsednik g. dr. Arnež mašo za klubove člane, ki so umrli v preteklem poslovnem letu. Pri maši je pel žalne pesmi okteta Ljubljanskega Zvona, orgel pa je koroški rojak g. prof. Luka Kramole.

Ob 9. dopoldne se je pričel v Narodnem domu 8. letni občni zbor Kluba koroških Slovencev, obenem deseta koroška prireditelj v Celju. Kljub slabemu vremenu se je zbralo okrog 80 delegatov in članov iz vse Slovenije. Navzoči so bili tudi klubov častni član vladni svetnik g. Lilek, mnogo zastopnikov oblasti ter prosvetnih in narodno-obrambnih društev. Občni zbor je trajal tri ure. Referati funkcionarjev so bili na visoki. Predsednik g. dr. Fellacher je po pozdravnih besedah prečital okrog 20 pismenih in brozjavnih pozdravov. Poslanista bili vdanostni brozjavki Nj. Vel. kralju Pe-

tru II. in Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu. Predsednik se je spomnil v preteklem poslovnem letu umrlih klubovih članov, med drugimi prvega klubovega častnega člana Franceta Grafenauerja, dobrotnika slovenskih koroških dijakov zdravnika dr. Karla Pečnika, dravograjsega prošta Volbenka Serajnika, predvsem pa nesrečne žrtve nemške raznarodovalne politike na Koroškem, kmeta-pevca Miheja Habiha iz Hodiš nad Vrbskim jezerom.

Sledilo je poročilo o razmerah na Koroškem v zadnjih letih ki so preko naselij v Pokrčah, Radlcah, Kotmarji vasi, Dobri vasi in pri Sv. grobu nad Pliberkom po svojih okoliščinah dovedla do političnega umora v Skofljah, ter o dolgi vrsti neizpoljenih obljub, ki so jih dali koroškim Slovencev najvišji činitelji v Avstriji.

Poročilo tajnika in blaginjaka sta pričeli o vsestranskem podrobnem delu te naše vzorne kulturne organizacije. Tajnik je naglašal, da klub odklanja vsako brezpoldno besedičenje o irendentizmu in da se osredotočujejo vsi klubovi napor v tem, da pomagajo, da ne propadejo slovenska kultura, slovenski jezik in slovenska pesem na Koroškem. Pri vsem spoštovanju, ki ga goji slovenski narod do nemške kulture, upravičeno zahteva, da prenehajo merodajni činitelji na Koroškem s sedanjimi, kulturnega naroda nevednim gojenjem odpadništva, ki bo po svojih posledicah bolj v škodo Nemcem samim, kakor pa koroškim Slovencev.

Iz blaginjkovega poročila je bilo razvidno, da je članstvo v preteklem letu naraslo za 80 in da je ostal denarni promet po zaslugi dobro discipliniranega članstva ter vestno delajočih podpornikov in zaupnikov na dosežanih višini.

Občni zbor so pozdravili vsi navzoči zastopniki društev, v posebno vznešenih besedah pa je spregovoril častni član vladni svetnik g. Emilijan Lilek, ki je opozarjal na zglede v zgodovini, ko so narodi z vztrajnim delom in trdnjo voljo sami kovali svojo usodo in se po dolgih borbah osamosvojili. Opozarjal je na zglede Čehov, vojakov Ilircev, predvsem pa na veliko trpljenje in borbo srbskega naroda, preden se je otrsela suženjstva. Iz tega bi se morali mi, pa tudi Nemci kaj naučiti. Po poročilih predsednikov odborov in soglasni razrešnici osrednjemu odboru so bile volitve. Za predsednika je bil ponovno izvoljen državni tožilec dr. Julij Fellacher iz Ljubljane, za podpredsednika pa župnik dr. Janko Arnež iz Trstenika na Gorenjskem, ravnateljica ljubljanske dekliške realne gimnazije dr. Angela Piskernikova in višji državni tožilec dr. Luka Kravina iz Ljubljane; za predsednika mariborskega pododbornika industrije Ivan Hochmüller, za Celje primarij dr. Jakob Rebernik, na Jesenicah posestnik Jakob Javornik, za Prevalje dr. Blaž Rajhman in za Trbovlje Franc Stauder. Ostali odbor je ostal nespremenjen.

Svečanost na Jesenicah

Lepo uspelo odkritje spomenika Viteškemu kralju

Z veliko slovesnostjo, ki se je je poleg številnega zastopstva naših izseljenih delavcev iz Francije udeležila vsa zgornja Gorenjska, smo dopoldne odkrili spomenik kralju Aleksandru I. Ureditelju. Na Jesenicah se je zbralo ljudstvo kakor še pri nobeni priložnosti in je odkritje tega spomenika izpricalo, kakršna je bila ljubezen do blagopokojnega kralja posebnost v tem gorenjskem kotu. Svoj poseben pomen pa ima novi spomenik v tem, da je bil postavljen na iniciativo in s prispevki naših delavcev v Franciji, katerih ljubezen do domovine in spoštovanje do pokojnega kralja sta omogočila, da so si od dela svojih žuljevih rok odrgavali vse dotlej, da so zbrali zadostno vsoto za ureditve svojih patriotskih čustev in želja.

Člani saveza jugoslovanskih delavcev »Kraljevič Andrej« iz Francije so imeli prvotno namen, da postavijo ta spomenik na Hršiči takoj ob tunelu, da bi jih ob prihodih v domovino kraljev lik pozdravil takoj ob vstopu na jugoslovanska tla. Na Hršiči pa ni bilo mogoče najti primerne gora sveta in ker se tam viniki ne ustavljajo, je jeseniška občina predlagala prostor v mestu, na trgu pred narodno šolo, ki že nosi ime velikega pokojnika, nakar so naši rojaki iz Francije tudi pristali. Tako je naše mlade gorenjske mesto dobilo spomenik, ki je v Jugoslaviji drugi postavljen od delavcev in prvi, ki so ga postavili tisti, ki jim domovina ni mogla dati kruha. Spomenik kralju Aleksandru I. na Jesenicah bo zato najčistejši simbol domovinske ljubezni našega delavca, ki svoje rodne zemlje ne more nikoli pozabiti, čeprav ga je življenje poželo še tako daleč od nje.

Jesenice so bile že od snoči vse v zastavah. Posebno lepo in okusno so okrasili narodno šolo in ves trg pred njo, ki so ga zregulirali in obdali z novo ograjo. Slavnost je otvoril jeseniški župan g. Jože Zabkar, ki je zlasti pozdravil zastopnika kralja Petra II., majorja I. planinskega polka v Mojstrani g. Dežmana in zastopnika g. bana, obmejnega komisarja, g. Milana Vohineca. Za županom je govoril častni predsednik, organizator in vodja saveza iz Francije, g. Anton Glavnik, ki je poudaril ljubezen jugoslovanskih delavcev iz Francije do pokojnega kralja, ljubezen, ki so ji dali danes najlepši izraz. Vstili so se številni govorniki, sodelovali so štiri godbe in pevška društva, častna četa I. planinskega polka pa je med odkritjem oddala

častno salvo, ki se ji je pridružil streljanje iz možnarjev po okoliških gričih. Ko je izročil častni predsednik g. Glavnik spomenik v varstvo jeseniškemu županu, so položili zastopniki društev in organizacij pred spomenik toliko vencev, da so mu vse znožje dobesedno zakrili s cvetjem. Eno uro je trajal mimohod udeležencev, med katerimi je bilo poleg godbe I. planinskega polka tudi mnogo četnikov, posebnost velika, število Sokolov v kroju, gasilcev in sličovitih narodnih noš. Pozornost so zbujali četniki in narodno odbranaši v krogih ter kraljevi dvorni lovci s puškami, ki so med odkritjem tudi oddali častno salvo. Med njimi so bili v prvi vrsti osebni lovci pokojnega vladarja. Največje pozornosti so bili seveda deležni naši izseljenci s približno trideset prapori svojih društev. K odkritju se jim je pripeljal 70 in bodo vsi nadaljevali pot na Oplenac.

Dolgo povorka je obšla mesto, definirala mimo spomenika in se spet vrnila na trg, koder je šla pozdravljajoč mimo skupine naših izseljencev s svojimi prapori. Kljub slabemu vremenu je bila vsa slavnost na moč manifestatna in jo, kakor je že v svojem govoru poudaril brat Jaka Spicar iz Radovljice, pokazala, kako močno priljubljen je bil pokojni vladar pri vseh, ne oziroma se na politično ali versko prepričanje.

Spomenik je delo kiparja Petra Loboda, ki je z njim ustvaril doslej naš najlepši in najokusnejši kraljev spomenik, čigar odlika je kar monumentalna preprostost, ki na gledalca učinkuje. Kraljevo bronasto poprsje stoji vrhu dveh po pet metrov visokih stebrov iz dalmatinskega marmarja. Pod poprsjem stoji na spodnjem širšem stebri dvoglavi bronasti orel z grčevnim grbom, v kancanju pa je vlesano z zlatimi črkami posvetilo: Viteškemu kralju Aleksandru Ureditelju — Savez jugoslovanskih radnika »Kraljevič Andrej« v Franciji — z društvi iz krajev: Amneville, Aumetz, Audome, Le Tiche, Boulogny, Clouange, Crusnes, Châlons sur Marne, Crutzwald, Dudelange, Elisheim, Giramont, Hagondance, Hamecourt, Hayange, Hottange-Grande, Jean d'Arc, L'Hôpital, Lusse, Metz, Merlebach, Meyemore-Grand, Pompey, Rohrbach, Réhon, St. Marie aux Mines, St. Marie aux Chênes, Stiring-Wendel, Sochaux, Thigne le Thil, Thionville, Tucqueguieux, Vitry le François, Volmerange les Mines, Villersrupt, St. Quentin, Walleroy. Popoldne je odbor priredil v Školskem domu slavnostno akademijo.

V obrambi je ustrelil brata

Družinska žaloigra v Podgradu pri Zalogu

Ljubljana, 11. oktobra. V Podgradu pri Zalogu se je snoči dogodil obzvalovaren vreden dogodek. Brat je ustrelil brata, ker je samo na ta način lahko ubranil celo družino pred satociem. Sam pa je pri tem dobil smrtno nevarno poškodbo, zaradi katere so ga morali jadrno prepeljati v ljubljansko bolnišnico.

V Nalarjevi družini v Podgradu 38. so v lepi slogi živeli mati in dva sinova. Tretji brat Jernej pa se je odrgel od ljubije in je večkrat prihajal domov pijan in podvigan. V takem stanju je grozil vse družini. Tudi snoči je prišel domov ves srdit. Najbolj je imel piko na svojega brata Alojza, ki je izučen za kolarja in star 23 let. Začel ga je iz-

zivati, obenem pa je grozil tudi materi in drugemu bratu. V srditosti je potegnil nož in sunil Alojza v hrbet. Pred podviganem so tedaj zbežali mati in oba sinova. Nasilje so zavetje v tovarni Kanskij. Hudo ranjen je Alojz krvavel, toda Jernej to še ni bilo dosti. Prišli so za družino in grozil, da bo vse poklal.

V skrajni obrambi je tedaj ranjeni Alojz potegnil samokres in je Jerneja ustrelil naravnost v glavo. Jernej se je zgrudil na mesto mrtve. Spravili so ga v mrtvašnico, Alojza pa so prepeljali ljubljanski reševalci v bolnišnico. Danes je ožrežnost iz Vevé poizvedovala o podrobnostih te žalostne tragedije v Nalarjevi družini.

Nj. Vel. kraljica odpotovala v Rumunijo

Beograd, 11. oktobra. AA. Nj. Vel. rumunska kraljica Marija in Nj. Vel. kraljica Marija sta danes odpotovali v Rumunijo. Odpeljali sta se ob 8.45 z vlakom z železniške postaje Beograd-Dunav.

Občinske volitve v dravski banovini

Včeraj so se vršile občinske volitve tudi v nekaterih občinah dravske banovine. V velikem številu občin, kjer bi se imele vršiti to nedeljo, so bile volitve v zadnjem trenutku odgojene. Vršile so se samo v dveh občinah, in sicer v Rogoški Slatini in v Loškem poloku. Rezultati so bili naslednji: Rogoška Slatina: volilnih upravičencev 1272, volitev pa se je udeležilo 718 volilcev. Vloženi sta bili dve listi, in sicer JRZ in lista združene opozicije. JRZ je dobila 423, združena opozicija pa 295 glasov. Loški potok: volilnih upravičencev 715, volilo je 548, t. j. 75 odstotkov. Lista JRZ je dobila 366, opozicija pa 182 glasov.

V vrbaski banovini

Banjaluka, 11. oktobra p. Danes so bile v 159 občinah vrbaski banovine občinske volitve. Skupno je bilo postavljenih 405 kandidatnih list, od katerih je pripadalo 221

Letaški dan v Beogradu

Beograd, 11. oktobra. p. Tukaj je bil danes velik letaški dan, pri katerem je bila svečana posvetitev 52 zastav pomladka Aero-kluba. Svečanosti so prisostvovali predstavniki oblasti ter množična publika. Po blagoslovitvi je bil prirejen letaški miting, ki mu je prisostvovala vsa beograjska šolska mladina. Letašci so izvršili napad na maskirano naselbino ter pokazali razne druge letaške spretnosti. V manifestacijski povorki je sodelovalo nad 15 tisoč ljudi.

Objave

Za včeraj napovedane konjske dirke na Fužinah se zaradi raznočasnega dirkališča niso moge vršiti in so preložene na prihodnjo nedeljo, 18. oktobra.

LSK javlja: Zaradi odigranja šahovske bitke med LSK in šahovskim klubom St. Peter, se morajo javiti drevi ob 19.30 v klubskem lokalu gg.: Cibic, Furlani, dr. Gabrovšek, Geržinič, Iskra, Okoren, Peterman, Preinfalk, inž. Prek, Sikšek, inž. Weiss in Milan Vidmar ml.

Zavarovanci „Feniksa“ v Sloveniji so osnovali svoje društvo

Kako naj se zaščiti premoženje, ki gre v milijone

Ljubljana, 10. oktobra.
Ko so se letos pomladi razširile govorice, da je zavarovalna družba 'Penikis' na Dunaju propadla se je polastila tudi jugoslovenskih zavarovancev največja skrb in vznemirjenost. Izvedelo se je, da se nahaja premoženje te družbe večinoma izven naše države in da so premiške rezerve za jugoslovenska zavarovanja v naši državi naravnost malenkostne. Bat se bilo, da izgubijo jugoslovenski 'Penikisovi' zavarovanci vse, kar so v dolgih letih plačali na premijah, bati pa se je bilo celo več, da namreč popolnoma propade zaupanje v zavarovalnišvo sploh. Neizgovost je bila tem večja, ker od nobene poklicane strani dolgo časa ni bilo nobenega avten-

tičnega pojasnila. Vlada je objavila kor-
nec aprila le uredbo, s katero je začasno
ukinila nekatere pravice zavarovancev in
je zščitila »Feniks« pred eksekucijami in
konkurzom, sicer se pa dolgo ni dalo nič
točnega izvedeti. Javnosti se je polastila
razburjenost, ki so jo nečloveške močje
fantastične vesti, zavarovanci pa so bili v
težki dilemi, ker niso vedeli, ali naj pla-
čujejo še naprej tekoče premije, ali bodo
dobili zavarovalno dobo. Skratka vse je
bilo popolnoma negotovo in nejasno. Med
tem so v Avstriji in Češkoslovaški v raz-
meroma zelo kratkem času »Feniksovo
afero« uredil pr. nas pa je še nadalje
vladal v tem pogledu kaos, iz katerga za
zavarovance niso našli zadovoljivega izhoda.

Gagei, dr. Bogdan Žužek, Anton Tonejc
in dr. Josip Režek.

Med slučajnosti je predlagal dr. Fetič, da se odpošlje ministru za trgovino, obrt in industrijo g. Milanu Vršaniću naslednja spomenica:

Slovenia

Pridružujoč se v polni meri sklepom sestanka delegatov zavarovancev z dne 4. t. m. v Beogradu, prosimo in predlagamo, da se odločno zavzame za to, 1. da se uredi 2. dne 23. aprila t. l. o.časni ustavitvi nekaterih previc Feniksovih zavarovancev

Bežigrajska šolska palača otvorjena

Otvoritvena svečanost se je globoko dojmila množice prisotnih

Ljubljana, 11. oktobra

Borba meščanske šole

Za podžupanom je spregovoril ravnatelj Novak, ki je v kratkih izjavah nihal črtal trnjevo pot, katero je druga deška meščanska prehodila v 17 letih svojega obstoja. Po prevratu so se ustanovile v Ljubljani kar 4 meščanske šole, ki so zasedle prostore bivših 8-razrednic. A že v prvih letih so bili vsi zavodi prenatrpani, niso imeli ne učne ne učnih pripomočkov, a klopi in druga oprava so vanje prinali iz podstrešij in ropotarnic osnovnih šol. Zlasti II meščanska je v tem pogledu kazala obraz pravega muzeja, a vse prošnje so bile zaman. Kot skrajno neljubi gost se je zavod vsako leto boril za prostore, za omare in klopi. V enaki meri pa so škodo trpele tudi narodne šole, ki so morale meščanskim odstopati sobe in učila. Končno je šolska mizarija dozorela do tolikšne mere, da so poklicani čimtelji začeli misliti na zidanje novega poslopja, a načrti in predlogi so še dolgo romali sem in tja. Prvotni zamiselek šole na Gestrinovem svetu je prehitela rdeča hiša na Poljanah, načrt za zgradbo v Vomanovi ulici je bil zavrnjen, češ da je šola neproduktivna zgradba, na Pekovskih njivah so bile spet vsakokratne nepravilice in nazadnje se je začelo graditi v Gramozni jami. Po težkih bor. bah je vodstvo druge meščanske doseglo, da je mestna občina tudi njej omogočila vstop v to palačo, ki je bila prvotno namenjena samo narodni šoli. Ravnatelj Novak se je zahvalil mestnemu svetu, županu in krajevemu šolskemu odboru, da so podprli stremenje druge meščanske po lastni strehi, še posebej pa se je vnovič zahvalil svetniku inž. Mušiču, ki je s tolikšno ljubeznijo do otroka in s tako mojstrsko velikopoteznostjo mladini ustvaril šolo, v kateri se bo bolje počutila nego doma. Naloga mladine pa je da si v zahvalo za veliko dobroto, ki jo prejema, pridobi vse znanje in druge duševne vrline, ki so potrebne vsakemu dobremu, zavednemu Jugoslovencu.

Ljubezen je gradila

V imenu bana je izrekli čestitke nadzoralki Strukeji, na koncu pa je namestnik upravitelja Jože Šolte Pahor v izbranih, toplih besedah ogovoril malodino Iz zapuščene Gramoz: ne jame, polne siromašnih barak in težkega življenja, je dejal med drugim, se je dvignila prostrana slaba, polna sonca, zdravja in zraka. Za vsa se je dvignila, za novi rod, da vam bo dobro in lepo, da boste pozabljeni kar vam je kdaj hudega. Niste pozabljeni, tako vam govorijo velike, lepe dvorane. Ljubljana, srce Slovenije, va, da nosite v svojih drobnih, nenaničnih očah ač manjko prihodnost naše zemlje. Ktor je zamislil ta topli dom, ga je zamislil in gradil s tiho ljubeznijo. Zato bo zares ta ljubezen tudi v vas. Vaše mlade moči bo poživljala, ogrevala vas bo, ko boste, čeprav včasih s trudom, vendarle šli dalje, kvčku, k uspehom, k sladkemu sadu napora in znojca. Zvezde so visoko, a so polni k njim, čeprav so strma in težke. Ta dom je zrazen zato, da vam pomaga na najtežji poti, na poti v življenje. V znanju je moč, čim več si ga boste pridobili, tem laže vam bo pozneje v velikem, trdem svetu. A v teh svetlih prostorih boste čuli še več, tu vam bodo sejali v srca, kako morate živeti. Kdor misli samo nase, bo večno sam. Kdor ne vidi tistega poleg sebe, ki mu je težko ne živi prav. Pridobite si znanja zato, da boste z njim kovali svojo srečo, a da boste pomagali tudi t drugim, ki so potrebni pomoči. V tem je velika skrivnost pravega življenja, zakaj človek sam je majhen in neznaen. Ena sama pot je prava, pot, ki jo hodijo dobri. Ne zgrešite je. Zivite tako, da boste imeli pravico do sreče. Oh lejš slovenski ur! ki je za vas, recite v svojih srcih: Hočemo! In ta prisega naj gre z vami, v vašo srečo, v srečo vaših dragih in v srečo Jugoslavije!

Slovenost, ki je na vse prisotne napravila iskreno globok vtis, se je zaključila z vzkliki Nj. Vel. kralju Petru II. in vsemu kraljevskemu domu, vsa množica mladine pa je v lepi ubranosti zapela državno himno.

Dobro obiskan ustanovni občni zbor

»Stednik« g. Ivan Leras ki se je že doslej zelo intenzivno posvečal ugodni rešitvi interesov »Feniških« zavarovancev. Počel je daljše poročilo dosedanjega dela. Po udaril pa je med drugim glede na razna podkrovanja in prizadevanja nekaterih ljudi, ki bi delo tega odbora in bodočega društva radi diskreditirali z očitkom političnega ozadja, da ima društvo ščititi izključno le interese zavarovancev in njihovih pravic, da pa jih politika prav nič ne briga. Izrazil je upanje, da bo novemu društvu ta naloga popolnoma uspešna ob složnem sodelovanju zavarovancev in ob krepi podpori vse naše javnosti in odločujočih čimteljev. Poročal je tudi, da naša podružnica »Feniška« nikakor ni skrčila svojih izdatkov, temveč celo povišala na ta način, da je sicer vrgla na cesto med brezposelne par svojih dobrih uradnikov.

Zelo obširno, nad 20 s strjem tipkanj strani obsegajoče poročilo o trenutnem stanju našega Feniksa vsestranskem delovanju pripravljenekega odbora je nato podal tajnik advokat dr. Oton Fetič, ki je v odobrovo delovanje zalobil truda in dragocenega časa in je sprejel od predsednika tudi primerno posebno zahvalo v imenu vseh zavarovanev.

Njegovemu stvarnemu in vsekakor iz-
trznemu poročilu so zborovalci sledili s
veliko pozornostjo. Naglašal je v svjem
poročilu, da je izmed vseh zavarovancev
jugoslovenskega »Feniksa« naboli pri-
zadeta Slovenija, kjer je imel »Feniks« na-
dne četrtino vseh svojih jugoslovanskih
zavarovancev s skupno zavarovalno vsoto
240—250 milijonov Din. Iz obširnega po-
ročila posameznike med drugim nasledje:

Dr. Fettich razkriva pravo stanje

O izgubih pri Feniksu, so v javnosti dolgo časa krizile naravnost fantastične vesti. Posebna od trgovinskega ministra postavljena komisija, ki so jo tvorili pomočnik gen. rav. Suzorja R. Matjašič, univ. prof. dr. Kašanin in zavarovalni matematik Ivan Lani, pa je ugotovila, da znaša skupna zavarovalna vsota 21.162 zavarovalencev 620 milijonov Din. Pri tej zavarovalni vsoti bi morala znašati po matematičnem računu skupna premijska rezerva 193 milijonov Din.

Dejansko pa tvorijo v jugoslovenski podružnici »Feniksa« premijske rezervo naslednje postavke: posojila na zavarovalne police in druga posojila 45,3 milijonov Din, vrednosti papirni 9,5 milijonov Din, akcije in v kaveje 7 milijonov Din, ostale terjatve 5 milijonov Din; skupaj 67,3 milijonov Din. Razen tega ima jugoslov. direkcija menic za 1.916.000 dolarjev za akceptom finančnega ministra za našo državo, izdanih za financiranje gradnje železnice Požarevac—Kučevo (Lesingerjeve menice). Zavarovalnica je to nazlobo izvršila l. 1932. s pristankom prostojnih ministrstev. Pretežni del premijske rezerve je torej naložen v teh dolarških akceptih naše države, od katerih pa so le menice za 200.000 dolarjev (okrog 10 milj. Din) v faktični posesti beograjske direkcije.

Ostale menice pa leže v depozitu pri in-
 zemskih bankah. Po izjavi trgovskega
 ministra so vodili te menice v bilanc
 dunajske centralne kot del matematične
 rezerve jugoslovenskega »Penkisa«, ve-
 endar še do danes niso na razpolago. Neko-
 ktere inozemske banke zadržujejo te me-
 nice kot supergarancijo za terjatve pri
 dunajskemu »Penkisu, tačó pri Schweige-
 rische Bankgesellschaft v Curihu, ki jih
 neosnovano zadržuje, čeprav se demonirajo
 na posebnem kontu direktorja za ju-
 goslavijo. Zasedovanje te zadeve je pover-
 jeno našemu generalnemu konzulu v Curihu
 in nekemu zagrebškemu odvetoiku.
 Nadalje je deponiranih pri dunajski
 »Kmpasse banki teč menic za 225 000 do-
 larjev in je iz korespondence razvidno, da
 je banka priznala te menice v depozitu za
 jugoslovensko direkcijo. Končno je me-
 nic za 965.000 dolarjev pri »Penkissovih
 podružnicah v Pragi kjer se demonirane za
 jugoslovensko direkcijo. Za izračun teh
 menic so se že vršila pogajanja med našo
 in češkoslovaško vlado in je pričakovati,
 da bo vprašanje v kratkem zadovoljivo
 rešeno.

Skupna vrednost teh menic, ki se nahajajo v Pragi, Curihu in na Dunaju, znaša nominalno 1.916.000 dolarjev, sejanja njihova diskontirana vrednost pa 1.620.000 dolarjev, kar predstavlja po tečaju 56 Din (tečaj ob izstavitvi menic) 90,7 milijonov Din, po oficijelnem tečaju 44 pa 71,3 mi-

lijnov Din. Po informacijah, ki so bile podane na konferenci delegatov »Feniks«-soviše zavarovancev 4. in 5. t. m. v Beogradu, je pričakovati, da bodo te menice vrnjene pravemu lastniku, t. j. jugoslovenskemu »Feniks«. Če ne bi bilo mogoče dosloj vrniti teh menic, obstoja možnost, da jih naša država s posebno uredbo proglasi kot neveljavne, in jugoslovnski podružnici »Feniksa« namesto njih izda nove menice. Čim pridejo te menice v posest jugoslovenske direkcije bo znalaš vrednost dejanske premijske rezerve okrog 155 milijonov Din in bi znašal deficit te okrog 15%. Nekoliko večji bi bil ta deficit, če bi se računal dolar le po tečaju 44. Deficit se da še nekoliko zmanjšati, če se ušinega nekatere ugodnosti, katere je dal »Feniks« preko svojih tarif. Bistvo resitve je torej v urodi Losingerjevih menic. Če se pridobe te menice, je sanacija lahko možna, čeprav v nekaterim žrtvami.

Na konferenci delegatov zavarovalcev 4. in 5. t. m. v Beogradu so bile sprejete resolucije, ki se v glavnem krije s sklepi, sprejetimi na ljubljanskem ustanovnem obnem zboru.

Naslednja točka za prejšnjim odborom je bila odbranje pravil, na katere so zborovalci soglasno pristali brez debate in sprememb. V pravih se navaja namen društva, ki boji ščitenje interesov zavarovalcev »Feniksove« zavarovalnice in skupno pospeševanje njihovih koristi, za dosego tega namena pa se bo društvo posluževalo predvsem zbiranja in izkoriščanja informacij o stanju in sanaciji »Feniksove« zavarovalnice, ziruževanje zavarovalcev in zbiranje podatkov o njihovem številu, višini zavarovanih vsot in vplačil ter o njihovem gospodarskem stanju. Nadalje prirejanje sestankov, shodov, predavanj in odpršljanje deputaci na merodajna mesta. Član društva more postati vsaka oseba, ki je sklenila do 23. aprila zavarovalno pogodbo, ako ima svoje redno bivališče na teritoriju gravske banovine in če plača predpisano vpinino in članarino, ki se računa po treh skupinah in znaša po znesku zavarovane vsote do 1.000 Din 25 Din do 100.000 Din50, nad 100.000 Din pa 100 Din letno.

Volitive

Pri volitvah prvega novega zbora so zborovalci dokumentiral: svoje zaupanje do dela dosedanjih delavcev s tem, da so jih ponovno izbrali na čelo dela, od katerega si očitaj, uresničenja svojih interesov. Za **predsednika** je bil izvoljen ravnatelj g. Ivan Jeras, za **odbornike** gg. dr. Oton Fetič, Rajko Mlejnik, Alfred Lorig, Ivan Krivic, dr. Mirko Božič, dr. Josip Učič, A. Pauli, dr. Luka Ahačič in dr. Janko Žirovnik; za **namestnike** pa gg.: dr. Viljem Krejčič, dr. Al. Lavrič, Josip

Sedem in pol milijona Din

Ob skromnem skafarču je stoji zapnik, kanonik in metulj svetnik dr. Tomaz Kunar ob asistenci dveh duhovnikov opravil najprej verske obrede in na kratko razpogovoril o pomenu nove zgradbe, nato pa je ponesel blagoslov vsem prostorom hiše. Po molitvah za črco in prošeh nove šole in vseh, ki bodo živeli in delali v njej, je prvi spregovoril podpredsednik mestne občine dr. Ravnihar. Na pobudo banške uprave je bilvi občinski svet 11. oktobra 1950, sklenil, da je treba za bezigrakej okraj zgraditi novo osnovno šolo, a z zgradbo je mogla občina pritiči šele aprila 1954. Odločitev za pričetek dela je mimo nujne potrebe podprla tudi okolnost, da so računski zaključki za prejšnje proračunsko leto izkazali višek dohodkov. A stroškov za tako veliko novo zgradbo, katere proračunska vsota je znašala 7 in pol milijona Din, mestna občina takrat ni mogla kriliti iz rednih dohodkov, pa je stopila v zvezo z Osrednjimi uradom za zavarovanje delavcev v Zagrebu, da najame posojilo. Letos se je to posojilo realiziralo, danes pa stoji pred nami pomona zgradba v uporabnem stanju. Potrebni so še nekateri detajli za popolno dovršitev, ker so nekatera dela zaradi prevelike zaposlenosti obrtnikov malo zastala. Dr. Ravnihar je izrekel iskreno zahvalo vsem, ki so pomagali dovršiti zgradbo, predvsem obrtnikom, ki jih je bilo 44 po številu, pa skoraj sami mojstri iz Ljubljane in najbližje okolice, tako da je ves njihov zaslužek ostal doma. Ko se je zahvalil še vsemu delavstvu, je posebno toplo zahvalo izrekel gradbenemu svetniku inž. arh. Vlado Musiču, ki je bil projektant in nadzorni inženjer ter je osebno vodil in nadziral gradbo. Opravljeno delo zgovorno priča o svojem mostru.

Za vsestransko prosveto novega okraja

Svetokriški okraj je v zadnjih letih tako, rekoč zrasel iz tal, da razvil se je v moden, gosto naseljen del mesta, ki etalno rase in se bo v najkrajšem času razširil zlasti epričo dejstva, da težji naravni razvoj Ljubljane proti Posavju. Ze za poipretekli čas je bila šola v Sp. Siskli prenatrpana, ne glede na to, da so morali otroci hoditi največkrat zelo dolgo pot do nje. Kako potrebna je bila zgradba v Gramozni jami, dokazuje ugotovitev, da se je v narodno šolo vpisalo 330 dečkov in deklic, v 11. mešančnici 340 dijakov, v otroški vrtec pa 36 otrok.

S šolskimi zgradbami je bila Ljubljana zadnjič bas zelo v zamudi. Zadnje šolsko poslopje je bilo zgrajeno točno pred 25 leti na Prulah. V tem času se je živahno razvilo meščansko šolstvo, ki hudo pogreša lastnih zgradb. Inkorporacija je prinesla v pomerne mestne občine sicer nekaj novozgrajenih šolskih poslopij (v Zg. Šiški, na Viču, v Mostah), a vsa ta poslopja strežejo komaj potrebam bivših samostojnih občin. Ljubljani sami pa je nujno potrebna še zgradba dekliške šole v vzhodnem delu mesta. Ko je župan nazadnje svečano izročil poslopje, ki je eno najmodernejših v naši državi in brez dvoma najmodernejšje v banovini, njegovemu namenu, je poudaril še, da bo šoli pridružno tudi šolsko zavetišče s krasno, moder- no opremljeno kuhinjo in jedilnico, kjer bo do siromašni otroci dopolne dobivali hrano in se učili pod učiteljskim nadzorstvom. V kuhinji se bodo vršili večerni gospodinj- ski tečajji za dekleta okoliša, prostorna telovadnica pa bo razen šolskim potrebam služila tudi društvom za prosvetne priredit- ve. Novi hram prosvete naj vzgaja krepek rod, utrjen telesno, duševno in naravno, da bo lahko kljuboval viharjem življenja, značajan in neomajen v zvestobi in ljubezni do naroda, kralja in domovine. Kratko pa naj bo ozka vez med šolo in domom, da ne bo razlike med vzgojnimi metodami in da bo imela mladina v njem svoji drugi dom.

Sočani so otvorili sezono z lepim spominskim večerom

Ljubljana, 11. oktobra

Soča je otvorila v soboto zvečer svojo novo sezono v novih prostorih v restavraciji »Zvezde«. Zbrali so se številni primorski in koroški rojaki k poklonitvi spominu Viteškega kraja in k predavanju ob šestnajstletnici koroškega plebiscita.

Pod sliko pokojnega kralja, vose okrašeno z zelenjem in zavrtjo v težko črtnino, je spregovoril predsednik »Soča« dr. Dinko Puc. Čas leči rane, a nikdar ne bo izlečeno naša nacija, ki se je odprla, ko je legel v prerani grob naš kralj. Svojo ljubezen do naroda je kazal kot vojak, ko se je moral boriti za svobodo svojih bratov in doprinasati težke žrtve. Svojo ljubezen do naroda pa je kazal tudi kot človek. Občeval je s svojimi ljudmi, vojaki in kmeti, kakor le redki izmed vladarjev. Kljub temu pa, da se je moral čestokrat boriti, ga vendarle moremo imenovati knez za miru, saj je le predobro vedel, da je mir največja sreča za človeštvo in to srčno je hotel priboriti svojemu narodu.

Izkazal pa je svojo veličino predvsem kot kralj, kateri se ni kril za ministre in generale, ampak je posegal sam z odločnimi dejanji v zgodovino, ko je bila sila največja. Cesto ga niso razumeli, ali ga niso hoteli razumeti, toda on je hotel samo dobro in zato mu bo ostal ohranjen trajen spomin in ljubezen vsega naroda za večne čase, ki ni bil le kralj Jugoslavije, ampak tudi kralj vseh Jugoslovenov.

Po tem kratkem orisu veličn: pokojnega kralja in veličine naše nar. dne izgube z Njegovo smrtjo, je mali Klavorov fantek zelo ljubko dekl. niral pesem Kainorve »Viteškemu kralju«, dvanajstletna Noromi Trpinova pa pesem generala Maistra »Dva križa« v spomin na koroški plebiscit.

Za njena je v spomin na šestnajsto ob-
letnico koroskega plebiscita podal daljši
referat dr. I. C. Oblaka, ki je naglasil, da
je jesen za nas Slovence pač usodna: čud-
no ne naključje je vzporedilo časovno dva za-
lostna dogodka in jih pustilo slediti v dar-
tumu drugega za drugim: 9 oktober prst
dvem leti nam je prinesel kraljevo smrt,
10. oktober pred šestnajstimi leti koroski
plebiscit. In da je ta čudna tragika še več-
ja, si natančno mesece dni za to nesrečo
sledí še Rappalo. In prav na jesen je mo-
ralo priti da je koroski nemčur Albrecht
komaj pred mesecem letos ubil svojega slo-
venskega brata na krvi — pevec Miha Han-
biba samo zato ker je pevec ostal zvest
svoji slovenski zemlji. Pa z odgovinskim
oris koroskega plebiscita in razmer, ki se
daj vladajo v slovenski Koroski z vsemi

težavami in trpljenjem naših neosvoboje-
nih bratov onstran naših državnih meja,
je dr. Obлак pozival svoje prijatelje, naj
ne obupujejo, naj ne tarnaajo in ne iščejo
krivcev današnjih razmer tam, kjer teh ni,
temveč, naj se ozrejo na to in se spomni-
jo tega, kar mora v nas vzbuditi nado in
upanje, da ni še vse izgubljeno. Ključ
vsemu grehom, ki si jih lahko naložimo na
svojo vest, nas more tolažiti dejstvo, da
danes nismo več tako nepriljubljeni, kakor
smo bili ob plebiscitu, niti mi in tudi ne
vsa kulturna Evropa, ki danes ve, da eksis-
tirajo koroški Slovenci, ki niso pod do-
mačin krovom in ne v krogu, v katerega
bi po vseh prirodnih zakonih spadali. Pri-
pravljeni pa moramo biti stalno in iskati
moramo potov, kako spremeniti današnje
nenaravno stanje. Pri tem se ne smemo
zanašati na druge, nego sami nase in za-
upati moramo v prirodne zakone, ki so na
naši strani. Z optimizmom nas lahko nav-
daja dejstvo, da je danes na Koroškem več
zavednih slovenskih ljudi kakor jih je bi-
lo pre plebiscitom, v Ziljski dolini, v Ro-
žu in Podjunju in drugod pa je slišati več
slovenske govornice kakor kdaj prej, su-
prav potrjujejo in prikrojene nemške sta-
tistike kaže vajo na Koroškem vedno manj
Slovencev. Vse to nič ne pomaga, čeprav
padajo na naši strani tudi žrtve, kajti do-
kler se bo Nemcem izplačalo ubijati naše
ljudi, le to znamenje, da so tu, da so moč-
ni in da se jih boje. Dr. Obлак je zaklju-
čil z besedami: »Čas, ki bo prišel, nas mo-
ra najti pripravljene. Za tiste brate tam
preko vrela — vztrajati in spet vztrajati,
za nas tletran pa — delati, delati in zepet
delati. Delati pa bomo uspešno, le če bo-
mo vodili pravo narodno politiko, ki je v
življenju in gibanju, predvsem kulturnem

Ogenj v Filipovem dvorcu

Ljubljana, 11. oktobra

Snoči ob 22.21 so bili pozvani poklicni gasilci v Stritarjevo ulico 9, kjer se je vnelo podstrežje Filipovega dvorca. Na podstrežju je stranka vžeraj nekoliko bolj zakurila peč, ker je bilo precej hladno. Nesreča je hotela da se je pri tem preblizu stoječa lesena stena močno segrela in vžgala. Ogenj je prvi opazil hišnik ki je o nesreči takoj obvestil stražnika g. Zorca na Marijinem trgu, ta pa reševalce, ki so prihitali z Magyus-cestvo in posadili požar ki je objel že skoro celo podstrežje. Škoda iznosa 10.000 dinarjev. Množica ljubljaničev, ki je spremljala potek reševalnih del, je ostala po odhodu gasilcev še dolgo časa pred Filipovim dvorcem.

Vaša nova obleka bodi iz našega blaga,

pa boste zadovoljni, ker boste **dobro in okusno oblečeni**, za mal denar.

Cene našega blaga za obleke so od 120.— do 180.— dinarjev po metru

VLADA TEOKAROVIĆ & KOMP.

PARAČIN

Tkanine za vsak žep in vsak okus.

Tovarniške prodajalne: LJUBLJANA, Gradišče 4
in v vsakem večjem mestu Jugoslavije.

Sportna nedelja

LJUBLJANA ŠE VEDNO NEPORAŽENA

... ter ima dosedaj od vseh klubov najboljšo gol-diferenco — Zopetni poraz državnega prvaka BSK — Uboga Concordia

IV. kolo v nacionalni ligi je prineslo, kakor že vsa dosedanja, zopet kopico presenečenj. Zagreb je bil prizorišče dvojne prireditve, kjer je v predtekmi Hašk, ki je dosedaj igral v državnem prvenstvu dokaj podrejeno vlogo, proti vsakemu pričakovanju tesno odpravil državnega prvaka. Glavna prireditelj, srečanje med Gradjanskim in Ljubljano, ki je naš sproti: svet najbolj zanimiva, je dalo drugo presenečenje. Kajti neodločen rezultat proti Gradjanskemu na njegovem lastnem igrišču, to ni že več samo polovičen uspeh. V Beogradu je sarajevska Slavija uspel dokaz, da res spada v zgornjo hišo. Baskovci so zlasti doma dobri borci in neodločen rezultat proti njim je za Sarajevčane dobra afirmacija. Osijska Slavija je na lastnih tleh doživela zopet hud poraz, ki dokazuje, da le ni tak trd nasprotnik, po drugi strani pa se Jugoslavija začneja po avdnih slabostih uveljavljati.

Hajduk je doma pobral svoje prvi piki, kakor je bilo pričakovati. Tudi izdatnost rezultata ne preseneča, ker je Concordia očitno zelo slaba. Po tem rezultatu je brezupno na zadnjem mestu Stanje državnega prvenstva je po IV. kolu naslednje:

Slavija (S)	4	3	1	0	10:4	7
Bask	4	2	2	0	9:6	6
Ljubljana	3	2	1	0	5:1	5
Gradjanski	4	2	1	1	10:4	5
BSK	4	2	0	2	8:4	4
Jugoslavija	4	2	0	2	9:7	4
Hašk	3	1	1	1	4:7	3
Hajduk	4	1	0	3	6:6	2
Slavija (O)	4	1	0	3	5:12	2
Concordia	4	0	0	4	1:16	0

V zgornji polovici ni bilo znatnih sprememb. Ostalo je vse pri starem. Le Gradjanski in BSK sta se na IV in V. mestu zamenjala. Jugoslavija ostane na sredi od VII. do IX. mesta pa je vse spremenjeno. Hašk je sedmi. Hajduk osmi, osijska Slavija pa deveta.

Hašk : BSK 2 : 1 (0 : 1)

Zagreb, 11. oktobra. Igra se je pričela v ležernem tempu. Rahla premoč BSK ni prišla do veljave. Redki napadi Haška so bili bolj nevarni kot igra državnega prvaka. V 24. min. strelja Tirnanič korner, žogo odbije Konstantinović, vendar pristoječemu Stevoviču, ki neubranljivo zabije v gol. Branilca BSK igrajo zelo slabo, nesigurno in zagršita mnogo foullov. Hašk iztisne nekaj kornerjev. V 41. min. da Hlirac Finku, ki pre-

driblja Glaserja, vendar pa pred praznim golom strelja preko prečke. Že v 4. min. Hašk zaradi pogreške obrambe BSK izenači. Hašk pritiska ter igra predvsem s krili. V 24. min. postavi Fink končni rezultat 2:1 za Hašk.

Ljubljanski sodnik g. Deržaj je imel težko stališče, ker so bili igrači obeh moštev nedisciplinirani, vendar na je z energični intervencijami vodil igro brezhibno.

S-i ni-u mlhwy mghwy dgove m m

Gradjanski : Ljubljana 0 : 0

Glavna tekma se je pričela ob 15.15. Moštvi sta nastopili v naslednjih postavah:

Gradjanski: Urh — Rajković, Hügl — Jazbinšek, Pogačnik, Jutt — Kokotović, Antolčević, Lešnik, Pleše, Medarič.

Ljubljana: Logar — Jug, Bertonec — Kukanja, Pupo, Boncelj — Janežič, Zavrl, Jež, Makovec, Zemličič. Teren je bil zelo težak in blaten. Kljub temu, da je močno deževalo, se je zbralo na igrišču okoli 4000 gledalcev.

Že v prvih minutah se je opazilo, da Ljubljana forsira svoj znani sistem igre po krilih. Igra se razvija v sredini polja Ljubljane. Kmalu so »beli« Ljubljanci od blata »črni« V 5. min. dobi žogo Janežič, ki takoj centrira Ježu. Ta v obratu strelja na gol, vendar Urh odlično brani. V 11. min. dobi zopet Janežič žogo od Zemličiča. Sodnik pa Janežiča ustavi zaradi ofsidea. V 12. min. korner za Gradjanskega, ki se konča voutu. V 15. min. poda Makovec Pupotu, ta Janežiču, ki takoj strelja, vendar vratar Gradjanskega sigurno brani. V 21. min. poda Makovec Zavrlu, ta Janežiču, ki centrira Hügl pa odbije žogo v out. Korner proti Gradjanskemu, neizkoriščen. V 22. min. udari Medarič brez povoda Bertonec, česar sodnik ne vidi. Zaradi forsiranja W sistema Ljubljane se vrši igra stalno na sredini igrišča brez posebnih dogodkov. Publika se dolgočasi ter docela ravnodušna sledi igri. Gotovo je, da igra zaradi tega zgubi na »nogometnem čaru«, vendar se Ljubljani to ne sme šteti v zlo, ker igra na tujem terenu. Hitri prodori Ljubljane so nevarnejši kot igra Gradjanskega. V 32. min. kombinacija Makovec—Jež, 32. min. kombinacija Zopet vrne Ježu, ki sijajno prodre. Vendar vratar Urh v lepen stilu brani. Šele v 35. min. se razgiblje občinstvo, ko se spoprimeta Bertonec in Medarič. Sodnik odredi prosti strel proti Ljubljani, ki ga Logar sijajno brani. Kmalu je Jež sam pred golom. Vratar Urh se mu bravurozno vrže pod noge. V 30. min. dobi Medarič nevarno žogo, toda Bertonec v sijajnem startu reši v korner. V 44. min. nesporazum pri obrambi Ljubljane, iz katere na rezultata samo korner za Gradjanskega. Obramba Ljubljane je v zadnjih trenutkih prvega polčasa v precej košljavih situacijah.

Po poteku prvega polčasa je kritika posameznih igralcev Ljubljane precej težka. Reči se mora, da so vsi igralci izvršili svoj dolžnost. Treba na je omeniti obe zvezi Makovec in Zavrla, ki nista igrača velikega formata, vendar na zelo koristna za klub. Napad je bil v začetku igre precej nesiguren.

V drugem polčasu je potekala igra do 7. min. v istem stilu kot v prvem. Vendar pa ima Gradjanski premoč, iz katere iztisne dva kornerja. Drugi korner je bil precej nevaren, vendar pa je šla žoga pri strelu v prečko.

Neverjetno je bilo ponašanje občinstva. Dočim je na prvi tekmi med BSK in Haškom ves čas navijalo za Haška, je pri drugi tekmi bilo precej mirno in da je celo odbravalo igro Ljubljane.

V 15. min. poda Jež Zemličiču. Žogo dobi nato Jež, ki brez oklevanja strelja mimo gola. Občinstvo začne burno odbravati lepe poteze Ljubljancev. Gradjanski je v drugem polčasu nekoliko izmenjal svoje moštvo. Kokotović je igral levega halfa. Pogačnik je vodil napad dočim je Antolčević odšel na levo krilo. Ljubljana forsira levo krilo Zemličiča, ki pa je bil skrbno krit od Hüglja. V 22. min. se Gradjanski perine do gola, vendar pa Logar sijajno brani. Občinstvo se tu pa tam roga domačemu moštvo. Lepe poteze Ljubljanskega napada še bolj razgiblje občinstvo. Neverjetno je, da je publika v Zagrebu pokazala toliko simpatij za ljubljansko enajstoročje. V 30. min. korner proti Ljubljani, po katerem je prišlo do zelo kočljive situacije za Ljubljano. Reči se pa mora, da so Ljubljanci od 20. do 40. min. drugega polčasa predvajali krasen nogomet, kar je povzročilo veliko odobravanje med občinstvom. Škoda je bilo le to, da je težak teren zelo oviral igralce. Publika je že pričela zapuščati igrišče. V zadnjih 5 min. je Ljubljana stalno napadala. Samo enkrat se je Gradjanski rešil iz klešč ter izvedel nevaren napad. Toda Logar je branil zelo dobro. V 41. in 43. min. je imel Gradjanski dve lepi situaciji, toda Ljubljanska obramba je dobro čistila. V 44. min. zagreši Kukanja hads. Prosti strel z 18 m Logar sijajno brani.

Po današnji tekmi se lahko reče, da je ljubljansko moštvo pokazalo zelo leno disciplino, ki jo je uvedel trener Obitz. Moštvo se je odlikovalo s točnim držanjem esta, predvajalo na je enostavno igro brez posebnih fines. Posamezni deli moštva so igrali brezhibno. Vendar je treba Janežiču in Makovcu priporočiti točnejše podajanje. Zaradi te netočnosti sta največ trpeli krili.

Moštvo Gradjanskega je danes pokazalo, kako se nasprotnik lahko vrže iz koncepta. Pri Gradjanskemu je bil zelo dober Kokotović, toda šele v drugem polčasu ko je igral levega halfa.

Sodnik Ninković iz Kranjca je imel lahko delo. Bil je popolnoma objektiven ter je pokazal, da zna tudi pri stanju 0:0 odlično voditi tekme.

Bask : Slavija (S) 2 : 2 (2 : 1)

Hajduk : Concordia 5 : 0 (3 : 1)

Jugoslavija proti Slaviji (O) 4 : 1 (1 : 1)

Tretje kolo podsaveza

V ljubljanski skupini vodi Korotan, v mariborski pa Železničar — Neredi na igrišču v Čakovcu

V ljubljansk. skupini I. razred so bile na sporedu tri tekme, ki so se v redu odigrale. Zmaga Korotanec v Krenju nad Olimpijem je čiste v smislu pričakovanj. preseščeta pa ljubljanska rezultata.

Amater : Slovan 2 : 1 (1 : 1)

Za Kolnsko tovarno je doživel Slovan zopet debakl. Dal je precej zasluženo obe piki v Trbovlje, po polku igre bi bil rezultat lahko še krepkeje izražen za moštvo iz revirjev.

Slovanovci so nastopili z mnogimi rezervami, kar je gotovo znatno vplivalo in na potek igre in na sam rezultat. Moštvo se je mnogo let trudilo, da se prerije v prvi razred, sedaj mu je to, s primerno pomočjo zelene mize, uspelo, pa se kar v začetku svojega obstoja v prvem razredu nahaja v veliki krizi. Kajti drugače si ni moglo razlagati treh zapovrstnih neuspehov.

Po igri, ki jo je dalo moštvo, se ne bi moglo soditi, da gre za prvotno tekmo. Napad je bil brez vsake moči, stari na Doberlet si je precej prizadeval, ko je videl, da v svojih tovarniških res nana nobenega pomočnika, je opustil tudi on vsak napor. V obrambi se je v prvem delu igre uveljavljal Keravec, po odmoru pa je precej padel. Sicer ni bilo v moštvo nikogar, ki bi ga bilo vsaj malo opaziti.

Nasprotno so Amaterci zaigrali pošteno, pokazali so nekaj smisla za kombinacije, vendar tudi njihova igra ni dala spoznati, kako je to moštvo pred štirinajstimi dnevi moglo nesti Henečane s 4:0. Napad je bil stalno pred Slovanovim golom, imel je tudi nekaj zelo lepih prilik, toda bolehal je na veliki napaki, ki je bila svojstvena vsej petorici: malo so streljali, poleg tega niso hoteli pred golom dati žoge od sebe. Tako je tudi ta šibka Slovanova obramba mogla čistiti š: tako težavno položaje. V moštvo Amaterja so opazno igrali Šuster, srednji krilec, Sajovic v srednjem napadalcu, sploh ves trio s Hrovatom in Abramom.

Slovanu sta pripadala oba začetka polčasa. Toda to je trajalo največ po deset minut. Ves ostali čas so pa bili Trboveljčani ali v delni ali pa v stalni krepki premoči. Le golov niso znali delati. V vodstvo je prišel Slovan sredi prvega polčasa z enajstko, pol minute pozneje je Amater na isti način zenačil. V drugem polčasu je Šuster streljal drugo enajstko, ki jo je pa Gašperšič ubranil, sledila je razburljiva scena pred golom, kakor je sodnik Šusterja izključil. Povod ni znan. Z desetiimi ljudmi so Amaterci igrali taktično, ostali še nadalje v premoči, pet minut pred koncem je Sajovic lep pas z desne potisnil v mrežo in odnesel obe piki domov.

Sodil je g. Ramovž zelo nesigurno.

Korotan : Olimp 4 : 1 (2 : 0)

Kranj, 11. oktobra 1936. Korotan je tekmo zaslužno odločil v svojo korist, bil je ves čas igre v lahki premoči. Celjani so ubirali taktiko naglih prodorov, ki so se pa v vrsti razbijali ob strumni obrambi domačega moštva. Nasprotno pa je Korotan prodiral v polju s povezano igro, ki jo je gojil zlasti notranji napadalni trio, in z njo odločil tekmo. Od gostov se je odlikoval desni branič in vratar, pri Korotancih pa je bila na mestu vsa obramba; omeniti je tudi levega brilca, Gol za goste je padel iz malo prestrogo dosojene enajstke. Igra je topela zaradi precej razmočenega terena. — Sodil je g. Petar dobro in objektivno, le presoja ofsidov mu je delala nekaj težav.

Reka : Hermes 3 : 1 (1 : 0)

Igrišče na Viču, kjer se je ta tekma pred maloštevilnim občinstvom odigrala, je bilo ob danih vremenskih prilikah prav dobro. Zato se je mogla razviti povsem normalna igra. Dasi so Hermežani deloma prevladovali na terenu, so že od vsega začetka vzbudili neznanje, da njihovega uspeha vnaprej je bilo skoro videti, da bodo točke pustili na Viču.

Rečani so si priborili drugo zmago, in to precej zaslužno. Zmaga je odločila boljše napadalna vrsta, v kateri se je zopet odlikoval Erman, ki je s svojo nesebično igro povezal akcije svoje napadalne vrste, Ze-

Nova uprava JLAS

Novi predsednik dr. Norbert Fritsch — Sedanja opozicija zahteva ponovno glavno skupščino

Zagreb, 11. oktobra. Danes se je vršila izredna skupščina JLAS, ki je bila sklicana v smislu odloka ministrstva za telesno vzgojo, ki je na pritožbo Primorja in njemu prijateljskih klubov razveljavilo redno glavno skupščino od 8. decembra 1935. Ministrstvo je ugotovilo, da je savez na zadnji skupščini dal pravico glasovanja raznim klubom, ki je niso imeli. Bivši upravni odbor je na ta način knej večino 10:8 in s tem bil tudi izvoljen za poslovno leto 1936.

Današnja skupščina je po precej razburjivem začetku, ko so funkcionari dose-danje uprave osporavali meritornost odločitve ministrstva. Dalje po debati o pravici glasovanja ljubljanskega kluba Sloga, ki je spremenil svoje ime v ZSK Hermes ter po ugotovitvi skupščine, da ima Sloga pravico glasovanja, kakor tudi po ugotovitvi, da Baška iz Subotice nima pravice glasovanja, potekla precej mirno.

Volitve je vodil najstarejši udeleženec skupščine, častni predsednik in delegat Primorja načelnik Ivo Sanein. Nova uprava je bila izvoljena brez protihiste ter je sestavljena takole:

Predsednik: dr. Fritsch Norbert (ZASK, Zagreb), I. podpredsednik dr. Stefanović Aleksander, načelnik ministrstva za telesno vzgojo. II. podpredsednik dr. Manojlović (Concordia, Zagreb), I. tajnik dr. Marjan Slavko (ZASK, Zagreb), II. tajnik dr. Du-mušić (ZASK, Zagreb), blaginjak Lokar (Maraton, Zagreb), ki pa je že podal ostavko, tehnični referent Muhvić Zlatko (Hašk), odborniki: Kratky (Maraton, Zagreb), Marjan Zvonko (ZASK), dr. Narančič Velj-ko (Concordia), dr. Dončević, inž. Lončar (oba Hašk), Skuhala (Korotan, Ljubljana), Meixner (Zagreb), dr. Jovanović (Jugoslavija), Vlaenko (Ruski SK), Jovanović Laza in Zegarac (oba BSK), Pandurov (Pančev), dr.

Jetmar (Rapid, Maribor), Šel Ludvik (Maraton, Maribor, Kocmur (Jugoslavija, Celje), Čampa (Hermes, Ljubljana), Kermavner (Planina), Grünfeld (Hiri), Venutti (Ze-lezničar, Maribor), Savo Sanein (Primorje). V nadzornem odboru je Danilo Sanein (Pri-morje).

Gelegati Primorja, BSK, Zaska, Haška in Hermesa so podali izjavo, v kateri obojajo kampanjo v lishih proti dosednji opoziciji, kateri so očitali, da je vodila akcijo za preno-Saveza v Beograd. Med važnejšimi predlogi je treba omeniti predlog za ustanovitev treh podrejenih organizacij v vseh jugosloven-skih prestolnicah.

Pri slučajnostih je delegat sarajevskega Saska dr. Zorko, eden od najvnetejših zagovornikov dosedanje uprave, predložil zahtevo za 22 klubov, naj se v roku 14 dni akcije nova izredna skupščina, ki bo razveljavila današnje ekipe in izvolila novo upravo. Od slovenskih klubov so to zahtevo podpisali: Hiri, Planina, Maraton, Zelezničar in Trbovlje.

Ostale nogometne tekme

Dunaj: Austria : Admira 4:2 (1:2), Viena : Sportklub 2:0 (2:0), FAC : Rapid 2:1 (0:1), Libertas : FC Wien 5:2 (1:2), Wacker : Hakoah 5:1 (2:0), Favoritner AC : Postsport 2:1 (0:1).

Praga: Slavija : Sparta 2:1, Plzen : Moravská Slavija 6:0, Viktorija Plzen : Narchod 1:1, Prostějov : Bratislava 4:0, Zidnice : Kladno 4:3, Viktorija Žilov : Rusy 5:0.

Rim: Torino : Novara 4:1, Napoli : Genova 0:0, Luchese : Bologna 2:2, Ambrosiana : Roma 2:1, Lazio : Fiorentina 2:1, Sampierdarena : Milano 0:0, Alessandria : Juventus 1:0, Bari : Triestina 4:0.

napad vezan povečini sam nase in še se je tu pa tam povzpelo do energičnejše igre in nekajkrat z lepimi kombinacijami izvedel dobre akcije, mu je to pripisati samo v dobro. V napadu je bil najmočnejši in najagilnejši Pfeifer na desnem krilu, ki pa v svojem partnerju ni našel razumevajočega tovariša, ki tudi najlažjih nalog ni zdal pozitivno rešiti. Slamič se je trudil, da bi obranil zvezo med napadom in obrambo, toda uspeša je samo v prvem delu igre, v drugem delu igre pa je opešal. Zelo dobra je bila ožja obramba z vratarjem na čelu, ki je preprečila morebitno večji poraz. V splošnem pa igra ni bila na višini, ker tudi ni bilo videti nobenih lepih potez. Bila je pač tipična borba za točko, ki pa je potekla fair. Edini gol, je dal Bačnik 10 minut pred koncem igre iz kornerja. Sodil je dobro in objektivno g. Macoratti iz Ljubljane.

Dopoldne se je na igrišču pri Magdalen-skem parku odigrala prvenstvena tekma med Gradjanskim iz Čakovca in Slavijo iz Pobrejja. Igra je bila napeta in zelo ostra. Končala pa se je neodločno 2 : 2 (2 : 1). Sodil je dobro g. Kasper.

Čakovec : Rapid 2 : 2 (2 : 2)

Čakovec, 11. oktobra.

Današnja prvenstvena tekma med Čakovcem in Rapidom se je končala z razdelitvijo točk. Rapid, ki je bil primoran nastopiti v oslabljeni postavi, je igral zelo pošteno in smiselno. Žal pa je prišlo tudi danes na igrišču Čakovca do nemirov in kravalov. Ko je v 15 min. Rapid zabil vodilni gol, je občinstvo navalilo na igrišče in napadlo Rapidove igralce. Roditelji so s pomočjo policije le s težavo izpraznili igrišče, nakar se je tekma nadaljevala. Tudi nekateri igralci SK Čakovca so se tako daleč spozabili, da so dejansko napadli svoje nasprotnike, zaradi česar je sodnik izključil igralca Vaša. Goli so padli v 5 min. po Križancu, nakar je v 8 min. Čakovec izenačil po prostem strelu iz 16 m, v 15 min. pa je Križanc zabil drugi gol za Rapid. V 30 min. prvega polčasa je Takač izenačil. Pri Čakovčanih se je posebno odlikovala obramba, dočim je imel Rapid boljše formacije v krilski vrsti v napadu.

Sodil je g. Lukazič iz Ljubljane, ki ga pa je teroriziral občinstvo.

V Celju ni bilo tekme

Celje, 11. oktobra. Za danes določena podsavezna prvenstvena tekma med Atletiki in Mariborom je bila spoznavno odpovedana, ker je bilo igrišče zaradi dežja neuporabno.

II. razred

V Ljubljani so se igrala vse štiri tekme po sporedu. Dale so nekatera presenečenja, bodisi po rezultatih, bodisi po poteku. Tako je Svobodi uspel znaten udarec, ki je stal Jadrana prvo mesto. Mars pa je z veliko razliko odpravil Mladiko, potem ko je ta vodila že s 3:0. Moščani so od omora vodili 2:0, potem na so jih oslabljeni Korotanci skoraj preglazili in tesno odločili tekmo v svoji prid.

Svoboda : Jadran 5 : 2 (3 : 0)

Jadranaši so šli v borbo kot papirnaši favoriti, pa so zasluženo podlegli izredno razpoloženemu napadu Svobode, v kateri sta se odlikovali obe spojki. Tekmo je sodil odlično g. Betetto.

Mars : Mladika 9 : 4 (4 : 3)

Na igrišču Mladike se je Mars vzorno vpeljal v letošnje prvenstveno tekmovalje. Po osredotočenju vseh moči v enem moštvo — letos ne tekmuje v prvoligski — je uredil primerno moštvo, v katerem se odlikuje zlasti napad, kar je že iz rezultata razvidno. Sodil je g. Vidic precej nesigurno.

Grafika : Slavija 2 : 1 (1 : 1)

Grafika more govoriti o veliki sreči, da je izvelika iz te zadeve obe točki. Po poteku igre bi po vsej pravici sodili nasprotniku. Tekmo je sodil g. Kušar.

Korotan : Moste 3 : 2 (0 : 2)

Korotanci so šli v Moste po obe piki. Ni jim bila lahka zmaga. Do odmora so bili na zebzi z 0:2. Po odmoru jim je sodnik izključil vodjo napada, tedaj so se strnili in krepko pritisnili. Bilo je dovolj za zmago. Sodil je g. Joksic.

Teden dni filma

Dobri filmi iz Amerike

Film je odkril svetu novega velikega tenorista. Doslej ga je lahko poslušalo samo izbrano občinstvo New Yorka v svoji sloveči operi Metropolitan in poslušalci radia. Lani pa so ga pridobili za film in nastvarjeni je bilo delo, ki pravkar teče v Ljubljani: »Idol opere«. Slavni pevec Nino Martini, čigar posebnost je, da kot edini pevec na svetu zmaga še nekaj tonov nad visokim C. Naša slika kaže slovečega pevca z družico Genovefo Tobinovo v imenovanem filmu v katerem poje Martiniarije iz najslavnejših oper. Tako ima film poleg zabavne vsebine tudi lepo umetniško vrednost.

Film je napravilo ameriško podjetje Fox, ki obeta za letošnjo sezono več dobrih filmov. V Angliji pravkar močno uspeva film »Garcia«, v katerem spet briljira Wallace Beery, dočim igra vloga poročnika tenorist John Boles. Nadaljnji Foxovi filmi so: »Mali pomorščaki«, v katerem bo pokazala mala Shirley Temple svoj napredek. To bo zaenkrat njen največji film. Shakespearevo nesmrtno komedijo »Kar hočete«, poda Fox z Elizabeto Bergnerjevo, za najboljšimi angleškimi igralci in v režiji dr. Paula Czinnerja. Tudi »Cyrano de Bergerac« pride na platno in ga bo vpodobil Charles Laughton. — Charlie Chan, ki si je v zadnjih letih pridobil svetovni sloves, je pri Foxu napravil tri filme. — Annabella nastopi v koloriranem filmu »Zora vstaja«. — Enako ljubko igralko je Fox odkril v Simoni Simonovi, ki ni več otrok, pa tudi še ne polna dama. Z njo so napravili ljubki film »Matura« po komediji Ladislava Fodorja. O Simoni pravijo, da je trenutno najbolj srčkana filmska igralka.

To so samo glavni filmi Foxove družbe. Se enih ne smemo pozabiti: to so kanadske petorčice, s katerimi so napravili film, ki ga svetovna javnost že dolgo pričakuje z velikim zanimanjem. Film bo pokazal življenje enostavnih ljudi z vsemi njihovimi skrbmi in radostmi, pošteno in težko delo in njihovo skromno srečo. Film, ki bi tudi brez petorčic bil izreden, je po petorčicah postal svetovna senzacija.

Dva lepa umetniška filma

O dveh filmih, ki jih bomo v kratkem videli v Ljubljani velja spregovoriti posebej. Pred vsem o Shakespeareovi komediji »Kar hočete«. Ta komedija je tudi v Ljubljani na odru doživela popoln uspeh. Elizabeta Bergnerjeva bo igrala s slovečim angleškim igralcem Lawrence Oliverjem. Njegova moškost bo dobro nasprotovala nežnosti velike umetnice. Kot Orlando in Rozalinda tvorita idealen par. Posebno je čudovito prizor, ko se Rozalinda in Orlando srečata v Ardenskem gozdu. To je v umetniškem kakor v tehničnem pogledu mojstrovina. Gozd je bil rekonstruiran v atelejih in je bolj lepši in slikovitejši kakor resnični Ardenski gozd. Ogromno drevje, črna, pokrita z zelenjem in mahom, to je prizorišče, kakor v pravljici. Treba je bilo več dni, da so priredili svetlobne efekte, ki ustvarjajo sliko in ugodje bajno lepega mavrskega jutra.

Drugi film, ki je poln nežnosti, kakršnih si moramo dandanes le želeči, se imenuje »Zlati kodrčki«. V njem igra Shirley Temple. Shirley je najsrečnejši otrok na svetu. V Ameriki skoro bolj znan kakor prezident Roosevelt. V enem letu prejme od tovarnarjev igrač in otroških oblek za 50.000 dolarjev daril. Film »Zlati kodrčki« že teče v evropskih vele mestih in ga samo v Amsterdamu venomer igrajo že 24 tednov. V Parizu pa je ta film tekel istočasno v 21 glavnih kinematografih. Shirley Tem-

ple je za ta film prejela nagrado ameriške Akademije umetnosti in sicer zlat kipec z diplomom, kjer je zapisano, da je »odraslim

in otrokom prinesla več sreče, kakor katerikoli otrok njenih let, kar tega pomeni svetovna zgodovina».

Cesar Kalifornije in iskalci zlata

Luis Trenker je napravil nov film. Imenuje se »Cesar Kalifornije«. Vsebinsko je vzletel po zgodbi švicarskega tiskarja Sutterja, ki je ravno pred sto leti politično zasledovan pobegnil v Ameriko. Po tveganjih potovanjih in pustolovčinah z Indijanci in z obupanih v kalifornijskih puščavah je Sutter prispel na »Zlati zapad«. Z drugimi kolonisti je začel obdelovati zemljo in jo je v nekaj mesecih spremenil v ploden raj.

Po nekaj letih so ga začeli imenovati »Cesarja Kalifornije«. Bil je eden najmočnejših mož Amerike. Pošiljal je denar v domovino, poklical je k sebi ženo in oba otroka. Nasel je v svoji zemlji zlato. Mrzlica je zavladala med dotlej delavnimi poselnimi kolonisti. Listi so začeli poročati o zlatu in takoj so se pustolovec in zločinci začeli priseljevati v Kalifornijo. Špekulacije so začele. »Cesarja Kalifornije«

sta dva zločinska iskalca zlata ubila njegova dva sinčka. Dolga leta se je Sutter boril za svojo pravico, kajti zemljo, kjer je našel zlato, mu niso priznali. Ko so mu naposled vrnilo posest, je nastala revolta v St. Francisu. mesto je zgorelo... Po 10 letih je Sutter že močno osivel. Ko je nekoč spet prišel terjat svojo pravico, se je zvrtil na stopnicah »bele hiše«. Tako se je končalo burno življenje Janeza Augusta Sutterja. Film je režiral Trenker sam, ki obenem igra glavno vlogo. Zbral je okrog sebe lepo število dobrih igralcev.

Filmske novice

»Snežulčica« bomo videli v risanem filmu Walta Disneya. Umetnik, ki je svetu dal najljubše filme o miški Miki, se je naposled odločil za velik trik-film in je v ta namen izbral velikim in malim na vesoljem svetu najbolj znano pravljico o Snežulčici. V stilu Silly-simfonije bo ta risani in kolorirani film nedvomno polna, očarljiva umetnina. Pri tem pa Walt Disney ne bo slab odrezal. Sklenil je pogodbo s »Tivoli Radio Pictures«. Pogodba ostane v veljavi, dokler ne bodo Disneyevi risani filmi dosegli 25 milijonov čistega dobička. Walt Disney dobi 600.000 dolarjev letnega honorarja in tedensko še 15.000 dolarjev za svoje risanje.

Taras Bulba junak najstvarnejšega Gogoljevega romana, je pri filmu našel mojstra v podobi Harryja Baura. Slavni francoski igralec, ki smo ga v Ljubljani spoznali že v treh filmih (med drugim v »Nataši«), je kot Taras Bulba samo potrdil sloves enega največjih karakternih igralcev na svetu.

Luisa Ulrichova, ki jo pravkar gledamo v kinu Matici kot »Heleno«, je lepo na tihem ubrala pot čez veliko lužo. Vzela je dopust, ki si ga je po zadnjih filmih posteno zaslužila in je odjadrala v Ameriko. »Na odhiti«. V resnici pa je šla sklepat pogodbo s podjetjem MGM, ki jo kani za daljšo dobo pridržati v Hollywoodu.

Iz akvaristove torbe

Gladina ribnika, tiha, nezakodrana, mirna, je v popoldanske mjesenjskem soncu, v njej se pa zreali visoko hribovje, ki obkroža borovniško kotlino, kakor da bi se božji svet razprostiral tudi globoko pod njo. Ko dospemo na južno obalo, nam izgine čarobna slika, namesto nje zagledamo pod globočino široko polje rmanca, samo mestoma je zelenje prekinjeno po ilovnatih sivih pegah golača dna. Ribice, ki so se sončile ob obali, so v naglem begu poiskale zavetja v zelenje goščavi, vendar ne dolgo, saj so tudi radovedne, poleg tega jih pa mika topla plitka voda, ki so jo pravkar zapustile. Na kopnem in v vodi tik obale teži mnogo praznih školjk, ki so v tasih piščali padavini ostale na suhem, se odprle, nakar so se plitice gostile z njihovim mesom, na notranji strani opazimo čisto prav majhne bisere.

Ko zagazimo polagoma z mrežico v roki v gosti rmanec, se ustavi oko na okroglem žopku kakih 20 cm premera, nalik podvodnemu zelenemu trnju. Listi te rastline so zelo gosti na debelejših stebelčih, in so tudi debeli in nazobčani. Radi bi jo imeli v akvariju in daš jo po prsti zelo oprežno prijeti, se je vendar odločilo nekaj listov, a tudi nasičene zobeke, ki so listov smu obdržali. S povečano pozornostjo potegnili šopek s par nitkastimi kačicami, s katerimi je rastlina zasidrana slično kakor rač, ji zel, iz vode ter jo previdno shranili v torbo, ker je zelo krhka. Vedno ljubozni prof. g. Tomazič jo je določil kot veliko najado (najas maior), ki doslej še ni bila v seznamu flore našega Barja. Tudi v globlji vodi pod rmancem, v poltemi, potipamo tu in tam kak šopek te rastline, ki nam zelo slika kovit okraša dno akvarija. Po tipanju ob dnu naletemo čisto tudi na manjše in večje žive školjke, ki vse pripadajo vrsti brez-zobk (anadonta mutabilis) in ki zrastejo čisto tudi na 10 do 12 cm. Seve je v vodi s takimi školjkami vse polno pezdinkov, ki odlagajo svoje ikre vanje. Na vzhodnem Barju in vseh barskih jarkih in potokih žive pa po večini slikarski škrlčki (unio pictorum) in ledvičasti škrlčki (unio reniformis), ki so pezdinkom tudi dobrodošli. Zelo zanimiv je študij pobiserjenih predmetov, ki so včasih tudi zelo obsejni. Na take predmete pridemo s pomočjo smirka, s katerim drgnemo vnanjo stran, dokler se nam ne prikažejo. Navadno najdemo kos suhe zemlje, ki se je po nasilni polj vrnila v lupino, n. pr. če stopi kaka težja žival na školjko zarilo v bialo.

Omembe vredno je tudi, da na mškoljke v majhnih akvarijih od alg ozelenelo vodo hitro očistijo. Za školjke v akvariju ni potrebna posebna hrana, zahtevajo pa zemljano dno.

Nova Mala filharmonična dvorana

Prvi koncert v lepi in akustični dvorani ki je izredno primerna za komorne koncerte, bo drevi ob 20. uri. Dvorana ima 150 sedežev in najmanj 120 stojšč, ki so nameščena na petih vzvišenih stopnicah v ozadju dvorane. Pročelje dvorane krasi že znana slika Saše Šantla in nam predstavlja veliko skupino slovenskih skladateljev, ki so bili po večini v najožjem stiku z našo Glasbeno Matico. Dvorana je mnogo večja in udobnejša kakor Hubadova, v kateri so se do sedaj vršili razni intimni koncerti. Prvi otvoritveni koncert izvajajo naši najboljši izvajalci, priznani umetniki, pa tudi Slovenski vokalni kvintet, ki je pri nas daleč naokrog na najboljšem glasu. Spored je naslednji: Jenkovo predpogovora godalni orkester pod vodstvom skladatelja L. M. Škerjanca. Nato zapoje Slovenski vokalni kvintet Gallusov madrigal Ascendit Deus. Prof. Lipovšek zaigra parafrazo Po Jezeru, ki jo je napisal Anton Forster nato pa zapoje Ljudmila Polajnarjeva Ravnikov somospev Pozdrav iz daljave in malo znani Lajčev samospev Vter voje. V II. delu koncerta nastopi najprej violini Karlo Rupel ob spremljevanju pianistke Zore Zarnikove ter nam

zaigra po 1. Osterčevu. Kogojevo in Škerjančevu skladbo. Slovenski vokalni kvintet zapoje Lajčev zbor Meglo in narodno pesem Moj očka ima konjca dva v priredbi dr. Švare. Končno besedo ima spet godalni orkester Orkestralnega društva in drž. konservatorija, ki nam zaigra Prevorskov Concerto grosso pod osebnim vod-

stvom skladateljčevim. Lep, izbran bogat spored naj se glasi prvi večer v novi dvorani. Kolik je napredek naše glasbe, ko moremo sestavljati tako pestre koncertne sporede domačih avtorjev domačih izvajalcev visoke umetniške kvalitete! Predprodaja vstopnic od 15 do 3 Din v knjigarni Glasbene Matice.

Žena v sodobnem svetu

Najživahnejša razprava v Dubrovniku

Sprožil jo je predlog slovenske delegacije

Po delu komisij, ki je zavzelo prve dni kongresa, se je začel oficijelni del z dosti pompozno otvoritvijo — kakor pač vsi, zlasti pa mednarodni kongresi. Vendar se je pa kmalu za pozdravi in slavo speli začelo resno delo.

Kakor je »Jutro« že poročalo je delovanje MZZ razdeljeno na 12 komisij (za mir, za delo in poklice, za javno higieno, za varstvo otrok in mladine itd.). Slovenski del Jugoslovenske ženske zveze, ki je vobče najbolj delaven, je pa predložil kongresu Mednarodne ženske zveze predlog, naj se osnuje pri Mednarodni zvezi in torej tudi pri vseh nacionalnih ženskih zvezah tudi gospodinjstvo-gospodarska komisija. Predlog je lepo utemeljila predsednica slovenske Zveze gospodinj v tem smislu, da je opozorila na temeljito izpremembo razmer, ki jih je čas prinesel tudi v življenje in delokrog današnje gospodinj. Navidežno ozki krog razširja svoje delovno torišče oziroma svoj vpliv na celotno občestvo naroda ter mora zavestno služiti njegovim ciljem.

Sodobna gospodinja se je zavedela svojih dolžnosti, ozirala se je skozi okna svojih starih sten v svet, ki ji je bil doslej načelno zaprt. Spoznala je, da gospodinjstvo ne more biti samo sebi namen, marveč, da je njen dom živ organizem, ki mora rasti in se razvijati vzporedno in uspešno ostalemu življenju, če neče postati faktor, ki ovira kulturo naroda.

Da bo pa gospodinja svojo nalogo privolno vršila, se mora vzgojiti k samostojnosti. Njen čut odgovornosti ne sme obsegati samo njene lastne družine, temveč občestvo celoga naroda.

Zadovoljitev osnovnih potreb kulturnega človeka je v mnogočem odvisno od žene-gospodinj. prav tako pa tudi zdravje in bogastanje najširših ljudskih mas. V delokrog gospodinj ne spada samo pravilna prehrana in vzgoja otrok, temveč ona polaga tudi prve temelje vzgoje.

Zadnje čase se vedno bolj uvideva, da je gospodinjstvo važen činitelj v celokupnem gospodarstvu. Z razumnim preudarkom o uporabi denarja gospodinja ne koristi le svojemu domu, temveč tudi skupnosti. Četudi obsega gospodinjstvo samo ona malenkostna dela, ki jim zlasti moški radi odrekajo vrednost pravega pridobitnega poklica, ki se vrednoti le po zaslužku, ne smemo pozabiti, da služi vse to delo enemu velikemu cilju: pospeševanju in rasti človekove delovne moči ter dviganju njegovega blagostanja.

Kljub tej pomembnosti je pa gospodinjstvo delo kot tako še vedno najbolj omaloževano, saj njegovo vrednost navadno ocenjujejo z brezpomembnimi frazami in celo z neumnimi šalami. Gospodinjstva danes v večini držav še ne priznavajo kot samostojen poklic. Dela gospodinj se skoraj nikjer ne smatrajo kot enakovredni donos k vzdrževanju družine. Žena, ki je samo gospodinja, ni deležna nikakršne socialne oskrbe in tako se mnogokrat zgodi, da mora na stara leta, ko je vse življenje pregrala, uživati milost svojih otrok ali pa celo jesti grenki kruh kake občinske ustanove. Neodpustno je, da gospodinjše se danes niso deležne socialnega zavarovanja za primer bolezni in starosti.

Spričo teh razmer, ki ponižujejo ženo kot gospodinj, zahtevajo v njenem imenu tudi vse ostale žene polno priznanje gospodinjstva kot poklica ter obvezno bolezensko in starostno zavarovanje.

Na gospodinjstvo, odnosno na blagostanje v družini ima odločilen vpliv javno gospodarstvo, Stanovanjska, davčna, carinska politika nedvomno v mnogočem odreja možnost zdravega razmaha družinskega gospodinjstva. Prav tako je tudi v tem odnosu važna socialna in prosvetna politika. Saj imamo dan za dnem priljubljen videti doma in drugod, kako vsi ti činitelji lahko pospešujejo blagostanje družine ali jo pa uprskočajo. Zato naj gospodinja vpliva na vsa ona področja, ki pospešujejo njen delokrog ter zahteva zastopstvo v vseh zadevnih ustanovah. Gospodinja ne sme nikdar dopustiti, da bi država škodila na škodo družinskega standarda, kar se to pravi štediti na škodo ljudskega zdravja.

Da bo pa gospodinja tej svoji nalogi, ki je potrebno, da skrbí predvsem za svojo lastno izobrazbo, ne samo strokovno, torej gospodinsko, temveč izobrazbo v najširšem pomenu, na podlagi katere bo v stanju razumeti odnos svojega lastnega dela do vseh vprašanj, ki oblikujejo današnje življenje. Razumeti mora, da nobeno področje človeškega prizadevanja ni samo sebi namen, marveč, da je vse v dosledni vzročni povezanosti. Zato je največja napaka današnje gospodinj, če misli, da je gospodarska vprašanja »nič ne brigajo«.

V tej smeri naj se torej vzgaja današnja gospodinja, ki naj seveda v istem smislu poskrbi za izobrazbo gospodinjstva pomočnice.

Kot eno izmed sredstev, da bo takšno vrednotenje gospodinjstva dela prodrla v čim širše plasti, ne samo gospodinj temveč tudi ostalega prebivalstva, naj služi posebna stalna gospodinjstvo-gospodarska komisija pri Mednarodni ženski zvezi, ki naj zastavi svoje moči v to, da se dosežejo te zahteve: 1. gospodinjstvo naj se prizna kot poklic; 2. uvede naj se obvezno bolezensko in starostno zavarovanje; 3. gospodinj naj dobe zastopstvo v vseh institucijah, ki kakorkoli vplivajo na gospodinjstvo; 4. zahteva naj se primerna izobrazba gospodinj in gospodinjstev pomočnic.

Predlog Slovenk je vzbudil dosedaj najbolj živahno debato; vplestajati moramo, da so delegatke večinoma intelektualke in javne delavke, ki o tej stvari gospodinjstva gotovo še niso dosti razmišljale. Vendar je pa naletel predlog na splošno priznanje in celo zahvaljevalno se nekele, da se je vendar načelo to važno vprašanje, ki naj se seveda tretja v duhu časa. Ko so vse delegatke izrazile svoje mnenje, je bil sprejet predlog, naj se zaenkrat ustanovi

komisija, ki bo temeljito proučila to vprašanje ter podala smernice, nakar bo na prihodnjem kongresu definitivno osnovana gospodinjstvo-gospodarska komisija.

Sloves slovenskih čipk v Dubrovniku

Je že tako, da se za resne zadeve ne zanimamo vedno dovolj živo in prav tako ne storimo vsega za propagando naših krajev in naših izdelkov. Sosednje banovine posvečajo propagandi za narodno vzgojo in izdelke zelo veliko pozornost in zdajajo v ta namen velike svote. Če ne bi imeli pri nas v Ljubljani Državnega zavoda za žensko domačo obrt, bi svet bore malo vedel o naših izdelkih. Da se je prav ta zavod udeležil rastave, ki je bila prirejena za časa mednarodnega ženskega kongresa, je bilo zelo na mestu in naš stari organizator g. Racič je vso reč tako sijajno izvedel, da zasluži tudi nekaj besed javne pohvale. Aranzma je bil prvovrsten, eleganten in miren, in je bila s tem podana tudi na zunaj vsa resnost podjetja. Delegatkinje raznih držav so brez ovinkov priznavale prvenstvo našim čipkam in g. Racič je kavalirsko poklanjal prelepe albume čipk z okusnimi nastoki, ki so bili tiskani v petih jezikih. In tako bodo zdaj razkazovale svojem-prijateljem lepoto naših čipk delegatkinje na Japonskem, v Indiji, v Severni — Južni Ameriki, v Avstraliji, da ne imenujemo poleg tega skoraj še vseh evropskih držav... Od jutra do večera skozi vse dni je trajala ta propaganda in tolmačenje izdelkov, ki so jih pojasnevale še razne lepe slike.

Razstavljena dela so delala čast našim čipkaričam in tudi učiteljicam, ki so jih vzgojile. Med inozemskimi občudovalkami je bilo tudi več strokovnjakinj, ki so se zanimale za načrte, ker jim niso bile znane še naše originalne čipke, in nekatere so kritizirale celo nedelavnost lastnih šol in zavodov, ki delajo desetletja po enem kopitu in ne gredo ne z modo, in tudi ne z duhom časa. Tako pa je ravno ta naša rastava pokazala širnemu inozemstvu, da se pri nas res nekaj dela in da so tudi uspehi vidni. Nekaj inozemk je izjavilo, da so vidle že albume naših čipk na parnikih, kjer so na ogled v čitalnicah in salonih, vendar so bile vzhicene naj preciznimi originalnimi deli, ki visoko nadkričujejo sicer zelo dobre bakrotiske. Vesele smo uspešne propagande za naša dela, ki jo s tako lepimi uspehi vrši naš neumni propagator g. Božo, ki je tudi tokrat mojstrsko izvedel zasnovani načrt.

Poljska znanstvenica ga. Grańska v Ljubljani

V soboto zvečer so priredile ljubljanske pravnice lepo uspešno čajanko na čast gospe Wandí Woitowicz-Grabinske, predsednice poljskih pravnih. Vabilu so se prijazno odzvali tudi predstavniki naših pravnih ustanov: podpredsednik apelacijskega sodišča g. dr. Lajoslav Mastnak z gospo soprogo, podpredsednik društva »Pravniki« univ. prof. dr. Rudolf Sajovic, podpredsednik advokatske zbornice g. dr. Rudolf Krivic, namestnik predsednika okrožnega sodišča g. Anton Avsec, predsednik Jugoslovensko-poljske lige g. dr. Rudolf Molé in tajnik lige g. dr. Tine Debeljak.

Gospa Grabinska je v teku prijetnega večera podala zanimivo poročilo o delovanju poljskih pravnih, kateremu so vsi prisotni sledili z velikim zanimanjem. Povdarila je, da ženski pokret na Poljskem nima borbenega značaja sufražetk, ker je poljski ženi dejansko že priznana enakopravnost z moškimi. Te svoje pravice so si priborile v sami borbi za osvoboditev poljskega naroda in za ustanovitev samostojne poljske države, kjer so nastopale aktivno v operativni vojski.

Poljakinja hoče ostati žena in kot taka hoče skupno graditi in delati s svojim moškim tovarišem. Ker je že po naravi določena za mater in zaščitno družino, si v prvi vrsti izbira poklice, ki odgovarjajo njenemu naravnemu poslanstvu. Iz tega razloga deluje poljska pravica predvsem na socialnem polju in nastopa kot sodnica za mladoletne in za vse one spore, ki izvirajo iz konfliktov med možem in ženo, ker družba obstoja iz obeh. Zelo zaželeno so ženske pravice in druge sodelavke v policijski službi, kjer jim je poverjena poleg splošnih nalog še skrb za otroke in varstvena policija. Vrhovno nadzorstvo nad temi ima državna tožila. Poljakinje so tudi zastopane v poljskem senatu in Sejmu in v vseh upravnih službah, kjer so se najprej uveljavile. Mnogo je med njimi odvetnic, ki uživajo tudi na kmetih veliko zaupanje naroda.

Gospa Grabinska sama je bila imenovana prva za sodnico in je uspešno delovala. Zato ji je poljska vlada dala primeren referat v justičnem ministrstvu, nato pa jo kot svetnika socialnega ministrstva poslala za svojega delegata v Društvo narodov. Ona je članica komisije za mednarodno izenačenje mladinskega sodstva.

Po prijetnem večernem sestanku se je gospa Grabinska, navdušujoč slovenske pravice za enako organizacijo, kakor jo imajo Poljakinje, odpeljala v Zenevo.